

Terroristen en hun bestrijders

Vroeger en nu

Door Isabelle Duyvesteyn en Beatrice de Graaf (red.)

Amsterdam, Uitgeverij Boom, 2007

178 blz., geïllustreerd

ISBN 978 90 85066 425 1

€ 19,50

Opkomst van het jihadisme

Sinds enige tijd waarschuwt de AIVD voor de opkomst van het salafisme in Nederland. Hoewel een radicale stroming binnen de islam, geldt het salafisme niet als gewelddadig. Wel worden salafisten als onverdraagzaam beschouwd. Zij verwerpen de open, pluralistische samenleving. De AIVD waarschuwt dat het salafisme in Nederland kan leiden tot polarisatie en interetnische spanningen. Van het salafisme is het vaak maar een kleine stap naar het gebruik van geweld. De AIVD spreekt in dit verband niet van radicalisering, maar van jihadisering, om aan te geven dat het hier gaat om een extremistische variant die verder reikt dan het niet willen integreren en het afwijzen van de democratische rechtsstaat.

Overigens hebben tot nu toe slechts enkele radicale jongeren deze laatste stap gezet. De opkomst van de Hofstadgroep en de moord op Theo van Gogh zijn voorbeelden die aangeven waartoe 'de gewelddadige jihad in Nederland' kan leiden. Om te voorkomen dat jongeren radicaliseren, bepleit de AIVD een preventieve aanpak. Jonge moslims moet een beter alternatief worden geboden om hen uit extremistisch vaarwater te houden. De AIVD vindt dit niet

alleen de verantwoordelijkheid van de overheid, maar van de hele samenleving – de islamitische gemeenschappen in het bijzonder.

Terroristen en hun bestrijders

In de bundel *Terroristen en hun bestrijders*, onder redactie van Isabelle Duyvesteyn (Instituut Geschiedenis/ Universiteit Utrecht) en Beatrice de Graaf (Centrum voor terrorisme en contraterrorisme van de Campus Den Haag/Universiteit Leiden), krijgt de AIVD de ruimte om de uitgangspunten voor een preventieve aanpak nader uit te werken. In het eerste deel van de bundel laten zeven historici uiteenlopende verschijningsvormen van terrorisme de revue passeren. Aan de orde komen de aanslagen op koning-stadhouder Willem III in Engeland in de zeventiende eeuw, het anarchistisch activisme in Rusland in de negentiende eeuw, staatsterrorisme in de negentiende en begin twintigste eeuw en het dekolonisiaterrorisme in Algerije. Tevens is er aandacht voor revolutionair terrorisme in Zuid-Amerika en het links terrorisme in Duitsland (*Rote Armee Fraktion*), Nederland (*Rode Jeugd*) en Italië (*Brigate Rosse*). Ten slotte volgen twee bijdragen van (oud-)medewerkers van de AIVD die zijn gewijd aan het fenomeen terrorisme in Nederland.

'Dutch approach'

Paul Abels (oud-medewerker van de BVD/AIVD en thans directeur Kennis en Analyse bij de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding) gaat in zijn artikel in op het Nederlandse contraterrorismebeleid sinds 1973. Kenmerkend voor dit beleid – door voorstanders de 'Dutch approach' en door tegenstanders de 'softe aanpak' genoemd – was het streven naar geweldloze oplossingen zolang daar nog ruimte voor was. Zo wilde het kabinet-Den Uyl ten tijde van de Molukse gijzelingen voorkomen dat Zuid-Molukse activisten overgingen tot het doden van mensen. De 'Dutch approach' sloot nauw aan bij de manier waarop politiek en samenleving destijds met radicalen wensten om te gaan. Niet opjagen en elimineren, maar het politieke protest inkapselen binnen de Nederlandse democratische rechtsorde.

Begin jaren tachtig verdween de politieke en maatschappelijke belangstelling voor terrorisme. Volgens de inlichtingendiensten waren er geen terroristen actief in Nederland. In de tweede helft van de jaren tachtig nam de aandacht echter weer toe toen de overheid met nieuwe vormen van politiek geweld werd geconfronteerd. Politici en beleidsmakers wilden net als in de jaren zeventig een beleid voeren dat moest voorkomen dat activisten de stap naar terrorisme zouden maken. Dit uitgangspunt kwam echter onder druk te staan door zeer gewelddadige acties van de Revolutionaire Anti-Racistische Actie (RaRa), die protesteerde tegen het apartheidsregime in Zuid-Afrika en tegen het vreemdelingen- en asielbeleid. Een Kamermeerderheid

weigerde echter te spreken van terrorisme en gaf de voorkeur aan de term 'politiek gewelddadig activisme'. De kwalificatie was afkomstig van de BVD. In een tijd waarin sommige wetenschappers en politieke commentatoren de RaRa vergeleken met terreurgroeperingen als IRA en ETA, bleef de BVD deze term hanteren. Dat was geen gemakkelijke opgave, zeker niet toen de RaRa in 1991 een bomaanslag uitvoerde op het woonhuis van de staatssecretaris van vreemdelingenzaken, Aad Kosto. Ondanks alle kritiek dat de BVD deze aanslag niet had weten te voorkomen, bleef de dienst staan voor de 'softe aanpak'.

Brede benadering

Van de 'Dutch approach' is het slechts een kleine stap naar de 'brede benadering' in de huidige tijd. In het artikel *De gewelddadige jihad in Nederland* werkt een anonieme AIVD-medewerker het preventieve beleid nader uit. De 'voorzichtige' aanpak van radicale islamitische jongeren wijkt niet veel af van het beleid dat de inlichtingendienst van oudsher voerde. Om te beletten dat jongeren radicaliseren en de laatste stap naar terrorisme zetten, wordt ditmaal de hulp van ouders, leraren, jongerenwerkers en wijkagenten ingeroepen. De regering roept iedereen op om toch vooral met elkaar in gesprek te blijven en niemand uit te sluiten.

De oproep aan PVV-leider Geert Wilders om geen provocerende film over de Koran te maken en het besluit van het Haags Gemeentemuseum om geen aanstootgevende foto's van islamitische homo's tentoon te stellen, passen helemaal in de breed uitgedragen campagne

'Nederland tegen terrorisme', bedoeld om polarisatie tussen bevolkingsgroepen tegen te gaan.

Besluit

De Nederlandse autoriteiten hebben politiek radicale personen altijd de mogelijkheid willen bieden om in de normale maatschappij terug te keren. De overheid stelde en stelt alles in het werk om te voorkomen dat zij de laatste stap in het radicaliseringsproces maken en overgaan tot dodelijk geweld. In *Terroristen en hun bestrijders* beschrijven en analyseren deskundigen op heldere wijze de historische achtergronden van dit beleid. De AIVD krijgt in deze bundel de gelegenheid zich te

presenteren als een inlichtingendienst die politiek activisme altijd proportioneel heeft benaderd. Deze opstelling is volgens de dienst vooral ingegeven door negatieve ervaringen van terroristenbestrijders in omliggende landen die met hun harde aanpak hun problemen eerder zagen toenemen dan afnemen (zie in de bundel bijvoorbeeld het artikel *Wanneer stoppen terroristen?* van Beatrice de Graaf).

In hoeverre de preventieve aanpak succesvol is, valt niet te achterhalen. Tot nu toe is Nederland echter verschoond gebleven van grootschalige gewelddadige aanslagen

drs. J.T.W.H. van Woensel, NIMH